

Lenka Procházková

Aleš Pejchal

Svátky a tolerance

Zvířata nemají svátky, ale obřady ano. Jednou jsem pozorovala páva při namlouvání. Oslňující elegance jak na karnevalu v Riu. A přitom poslouchal jen svůj pud. Co bylo na počátku lidských rituálů? Možná strach. Když zemřel vůdce rodu, zbyla po něm vzpomínka a jistě i nějaký předmět. Něco dotýkaného. Strach z budoucna v kombinaci s děkovnou vzpomínkou vytvarovaly první kmenové bůžky. Víra, že je dobré na mrtvé myslet v dobrém, se rozvinula po všech rovnoběžkách a polednicích a dodneška jsme tou mříží uvěznění. Církevní svátky mají podobný princip, je to skrumáž strachu a vděku. Ale když se zamyslíme, musíme uznat, že existence svátků je lidem příjemná. Je to společná záležitost, kdy člověk cítí, že patří do skupiny. Svátky tedy „své“ lidi sdružují, „cizí“ si drží od těla.

Zatímco náboženské svátky mají svou vytrvalost, svátky politické mohou zaniknout náhle změnou režimu. Pokud je vzpomínka příliš silná, stačí změnit název. Například 28. říjen – kdysi Den vzniku samostatného československého státu, později Den znárodnění téhož a ještě později návrat první varianty, hned tak

Svátky své lidi sdružují, cizí si drží od těla...

z kalendáře nezmizí. I když Slováci už to datum škrtili a místo něj slaví 1. září Den ústavy. Přehled svátků v kalendáři každého státu je pro cizince první orientací. Ale některé jinotaje zůstanou. Například pod Dnem české státnosti (28. 9.) si asi cizinec nepředstaví zavraždění knížete Václava – patrona země. Stejný cizinec se u státního svátku 8. května dozví, že Češi byli osvobozeni, zatímco Slováci slaví vítězství nad fašismem. A zatímco upálení mistra Jana Husa (6. 6.) vzpomínají Češi pietně doma, Slováci jdou nekompromisně do práce. Naopak 15. září jdou do práce Češi, kdežto Slováci jdou do kostela (Sedmibolestná Panna Maria). Pokročilý cizinec tak dojde k názoru, že akční Slováci bojují a vyhrávají a pasivní Češi si trpně nechávají zabíjet nejlepší lidi. Ale cizinec žijící na Slovensku časem zjistí, že i Slováci mají své mučedníky, jen je dosud nevsunuli do kalendáře.

Domácí čtenář jistě pochopil, že používám humor. Slovenské státní svátky stejně jako státní svátky třeba Belgie či jiné země jsou jejich výsostnou státní záležitostí a okolí to musí tolerovat. Jednotná (sváteční) učebnice dějepisu pro Evropu je velmi vzdálená představa. Naším mrtvým by se to nelíbilo! A cizí mrtví nás nezajímají. Nejdůvtipnějším svátkem je pořád první máj. Na počest práci je volno na lásku. ■

Sváteční šaty

Dlouhá léta jsem měl jedny sváteční šaty. Byly maminkou přísně střežené a oblékal jsem si je pouze na svatby, pohřby, do divadla a o Vánocích. Tyto šaty jsem upřímně nenáviděl. Oblek mi byl v průběhu let buď velký nebo malý. Vždy jsem nějak přeskočil ono období, kdy mi měl padnout jako ulitý a z předlouhých kalhot jsem rovnou přecházel do stadia čekání velké vody. Pouze jedinkrát do roka jsem se nemohl dočkat, až budu stát u dveří ve svátečním oblečení. Na Štědrý den.

Jak běžel čas, sváteční šaty pro mě čím dál tím více ztrácely význam. Advokáti do svých kanceláří i k soudu musejí chodit v obleku s kravatou a sváteční šaty jim zákonitě zevšední. Naopak tmavomodrý oblek s bílou košilí se stává oděvem pracovním čili montérkami dělníka práva.

Změnu přinesl sňatek s mou ženou. Záhy jsem se dozvídal, že nemá nikoli jenom sváteční šaty, ale vůbec žádné šaty. Proto v průběhu příprav na sváteční setkávání jsme se chovali zcela odlišně. Já vždy oblékl nejméně zmačkané šaty pracovní, kdežto žena mne překvapovala v nově zakoupené róbě, určené právě pro tuto příležitost. V průběhu manželství jsem pak zjišťoval, že sváteční oblečení mé drahé choti zaplňuje více a více skříni, aniž by kdy dostalo druhé či další sváteční uplatnění.

Když už jsem myslel, že v otázce svátečních šatů vím vše, úplně nový pohled mi přinesl pobyt v Indii. Tato země tajemných duchovních hodnot je především zemí svátků a slavností. V podivuhodné symbióze zde žije tolik vyznavačů různých náboženství a filozofií, že i pracovní kalendář indického nejvyššího soudu má v sobě daleko více políček značících dny sváteční, než těch, které umožňují zasedání soudního senátu. Tam jsem vzdal zkoumání, které z nádherných barevných sárí půvabných indických žen má slavnostní ráz a které je prostým oděvem pro nákup koření na trhu. V Indii plyne nepřetržitě čas sváteční.

Úplně nový pohled mi otevřela cesta do Indie

Po této zkušenosti mě proto nepřekvapilo, že nyní mám opět ve skříni sváteční oblek – jako kdysi. Loni v prosinci jsem se totiž měl zúčastnit otevření soudního roku v Paříži. To je tak náramná právnická sláva, že nelze přijít jinak než „alespoň“ ve smokingu. Tento druh oděvu však můj šatník neznal. Má postava dávno opustila konfekční tvary, nezbylo než si nechat vzít míru od krejčího a přestát hrůzu zkoušek. Stálo to za to. Definitivně jsem pochopil, že svátky nelze světit v montérkách. ■